

Што се тиче доба кад се доселише, и о том има разних иазора. Но у овом погледу мало се разилазе историчари, само за неколико година. Да не би поново казивали и стварали нове комбинације, биће најближе истини, ако ставимо сеобу Срба и Хрвата између 630. и 640. године; јер је извесно, да се ова сеоба није збила ни раније ни доцније. Али је ван сваке сумње да се Хрвати раније доселише него Срби.

Једно, што су ова два племена у најтешњем сродству, а друго, што су као први суседи у новој као и у старој постојбини често делили исту судбину, нужио је да у кратко проговоримо и о досељењу Хрвата а и о оним пределима, где су се настанили.

Без сумње ваља тражити узроке у таласању валова, што је изазвала бура сеобе народа, који су приморали Хрвате, да око 630. године напусте своју праотаџбину, и да се крену на југ. Њиховом доласку у Панонију зарадовала се Византија, јер се веома забринула централна државна управа због пустошења, што су у то доба починили Авари у Илирикуму, Далмацији и у пределима међу Дравом и Савом. Константин Порфиригенит не помиње додуше, да је цар Ираклије позвао у помоћ Хрвате противу Авара; али је већ из поменутих навода вероватно, да су Хрвати, поводом такога позива, прешли преко границе. Предвођени од пет кнезова (петоро браће) и две сестре, уђоше Хрвати у северни крај данашње Босне и Далмације, нападоше Аваре и после дуге борбе сломише их или потчинише. У тако освојеним областима одмах се населише Хрвати и тако се чини, да су испрва признавали врховну власт византијских царева. Њихови владари брзо примише јамачно аварску титулу „Бана". Наскоро за тим крене се опет један део Хрвата к северу и заузме данашњу Хрватску и један део Војничке Крајине и учини се доста независним од своје јужне браће. Овај раздвој ослабио је отпорну моћ Хрвата, и олакшао је њиховим моћнијим суседима Францима, Млечанима, а позније и Мађарима, да их покоре. Судбина овог северног огранка хрватског народа овде се нас више не тиче. Још ћемо само напоменути седишта њихових јужних рођака, те да за тим пређемо одмах на Србе.

И ако се не могу тачно определити области, које су Хрвати при свом доласку и насељењу заузели, то се ипак може са великом вероватношћу изводити из оних имена, што их је забележио Константин Порфиригенит, да су Хрвати заузели земљиште данашње оточке и слуњске пуковније, даље северозападни крај Босне (што се и данас назива Турска Хрватска), и Далмацију од севера на југ до Сплета.

По том бејаху међе њиховој новој постојбини на северу Сава, а од ове реке ишла је међа упоредо са Уном право до мора; на западу јадранско море, на југу ушће реке Цетине и даље до имоскога језера; на југоистоку од истога језера бејаху међе планине до извора реке Врбаса, а најпосле на истоку сама река Врбас. Главна им места бејаху: Биоград (данашња Zara Vecia или Стари Задар) на морској обали, и Бихаћ (у северној Босни). Ове границе некадашње хрватске државе као такве наравно данас не постоје. Њихова је постојбина раздељена између хрватске Војничке Крајине, Далмације и Босне. И гле, иако се одмах, по доласку Хрвата, сродно српско племе на јужно-источним међама хрватским свуда настанило, иако су оба народа више од хиљаде година заједно живела и једнаку судбину делила, опет и данас још падају у очи пажљивом посматрачу ове